

Globalna zaščita manjšine in zaposlitev

Kot poročamo na drugi strani, je te dni z uspehom zaključilo visokošolske študije kar osem naših visokošolcev s Tržaškega, kar je vsekakor dogodek, ki mora razveseliti celotno našo narodno skupnost v zamejstvu. Število letošnjih diplomirancev je prav gotovo še večje, saj smo se v tej številki našega lista spomnili le tistih, ki jih poznamo in o katerih življenjskem uspehu je že poročal slovenski zamejski dnevnik.

Kot je po eni strani kronanje visokošolskih študijev za neposredno prizadete in njihove starše, ožje sorodnike razveseljivo, tako se mora po drugi strani naša širša skupnost globlje zamisliti, kajti na žalost je znano, kako prav diplomiranci težko dobiijo zaposlitev v domačem kraju in kako postaja to vprašanje iz dneva v dan čedalje bolj zaskrbljivo, zlasti glede na splošno gospodarsko krizo, pri kateri naši kraji niso izjema. V prihodnosti tudi naša šola ne bo nudila več tolikšne zaposlitve ljudem z akademsko izobrazbo, saj je dovolj, da si samo površno ogledamo stanje vpisov v naše osnovne in srednje šole in tudi že v otroške vrtce, pa bomo ugotovili, kako je že zdaj na razpolago manj službenih mest in jih bo v prihodnjih letih žal še manj.

Slovenska narodna skupnost v zamejstvu pa se po našem globokem prepričanju nikakor ne sme sprijazniti s takšnimi nepovoljnimi perspektivami, kar zadeva zaposlitev naše mladine — pri čemer ne mislimo samo na tiste, ki imajo akademske naslove, temveč na vso našo mladino. Neizpodbitno dejstvo je namreč, da slovenska narodna manjšina v Italiji nikakor ni prisotna v državnih, poldržavnih, deželnih in drugih javnih službah v tolikšnem številu, ki bi ustrezalo številu manjšinskega prebivalstva. To je eden izmed temeljnih razlogov, zaradi katerih moramo od italijanske države zahtevati, naj spoštuje sprejete obveznosti in naj končno izda globalni zaščitni zakon. Glede na široke pristojnosti in na celo vrsto področij, ki jih v današnji dobi zajema javna uprava, je jasno, da bi imeli pripadniki naše manjšine precej možnosti za zaposlitev na domačih tleh, kar pa je eden pogojev, če hočemo govoriti o zaščiti in obstoju ter nadaljnjem razvoju narodne manjšine. V nasprotnem primeru je asimilacija neizbežna.

dalje na 2. strani ■

Obisk kanclerja Kohla v Moskvi ni bil kdovekako uspešen

Prvi obisk zahodnonemškega kanclerja Helmuta Kohla v Sovjetski zvezi ni imel, kot soglašajo vsi zahodni komentatorji, takega uspeha, kot so, sicer na tiho, upali v zahodnonemški prestolnici Bonnu in v krogih vodilne krščanskodemokratske stranke, kateri pripada kancler. Sovjetski voditelj Andropov, ki je napovedano srečanje s Kohlom na dan njegovega prihoda v Moskvo v zadnjem trenutku odpovedal, je svojemu gostu zelo jasno povedal, da bo imela morebitna namestitev novih ameriških raket na ozemlju Zahodne Nemčije za posledico odločne sovjetske protiukrepe in bo nujno vplivala na odnose med obema državama. Kohl se torej ni posrečilo prepričati Andropova in njegovih soodstavcev, naj spremenijo stališče, kar se tiče vprašanja jedrskega ravnovesja v Evropi, češ da je to pogoj, da se Atlantska zveza odpove uresničenju načrta o nameščanju novih jedrskih raket v Zahodni Evropi.

Zdi se, da je sovjetski predsednik in partijski voditelj izrazil le poveljno mnenje glede vrhunškega srečanja z ameriškim predsednikom Reaganom, ne glede na splošna sovjetska izvajanja, češ da kljub vsemu obstaja možnost za pozitiven zaključek pogajanj med obema velesilama v

Ženevi o vprašanju tako imenovanih evroraket.

V teh dneh se je zahodni tisk razpisal predvsem o že omenjenem dogodku, ki se je pripetil ob prihodu Helmuta Kohla v Moskvo, ko ga v Kremlju ni sprejel predsednik Andropov, saj je ta zadnji hip odpovedal srečanje »iz osebnih razlogov«. Nekateri — in to je tudi uradno tolmačenje — pravijo, da Andropova ni bilo na srečanju, ker je bil bolan. Pri tem navajajo dejstvo, da se je s težavo premikal, ko je bil pred kratkim na obisku v Moskvi finski predsednik Koviisto. Drugi opazovalci pa trdijo, da je šlo za »diplomatsko« bolezen in da je Andropov odpovedal srečanje s Kohlom zato, ker je ta na predvečer obiska v Moskvi v nekem intervjuju zelo odločno poudaril, da bo Zahodna Nemčija pristala na nameščanje novih jedrskih raket na svojem ozemlju, če do konca tega leta ne bo v Ženevi sporazum med Sovjetsko zvezo in Združenimi državami.

Vsekakor drži, da se položaj okrog evroraket nevarno zapleta in v tem trenutku ni mogoče natančno predvidevati, kako se bo ta izredno kočljiva zadeva uredila.

TIHA OBLETNICA

Mimo nas je v prejšnjih dneh skoraj neopazno šla 35. obletnica resolucije Kominforma, ki je vendarle bila izredno važen dogodek v polpretekli zgodovini naše skupnosti. Nihče se ne more veseliti nad tem, da odpira stare rane, ki so globoko zarezale v življenje tukajšnjih Slovencev. In vendar je primerno, da se ob tej obletnici nekoliko ustavimo, ker je resolucija Kominforma poleti leta 1948 sprožila val dogodkov, ki so imeli dalekosežne posledice v mednarodnem in seveda našem zamejskem političnem življenju.

Komunistični informacijski urad (biro) ali krajše Kominform je bil organizacija, ki je povezovala in koordinirala delovanje svetovnega komunističnega gibanja. Ustanovljen je bil leta 1947 na pobudo Sovjetske zveze in tudi Jugoslavije. Kominform je bil nekak nadomestek III. komunistične internacionale oz. Kominterne, to je mednarodne komunistične organizacije, ki jo je kmalu po oktobrski revoluciji ustanovil Lenin v prizadevanju, da bi zanetil svetovno komunistično revolucijo. Leninov naslednik Stalin je uvidel, da svetovne revolucije ne bo mogoče,

vsaj v kratkem, sprožiti, vendar je Kominternina delovala do leta 1943, ko je bila ukinjena zaradi zavezništva med Sovjetsko zvezo in zahodnimi demokracijami v vojni proti nacizmu in fašizmu.

Kominform je z njemu značilnimi metodami vodil Stalin in je tudi po tej poti posegal v mednarodno politično dogajanje, zlasti z nadzorovanjem politike kasnejših držav Varšavskega pakta. Titova Jugoslavija, katero so imeli za najzvestejša zaveznika Sovjetske zveze, je v okviru te organizacije pokazala voljo, da bi samostojno, brez predhodnega Stalinovega dovoljenja, odločala o nekaterih vprašanjih. V okviru držav sovjetskega bloka je Jugoslavija imela poseben status, saj je izvedla socialistično revolucijo v glavnem z lastnimi močmi in ne toliko zaradi osvoboditve in nato okupacije Rdeče armade. Prav to dejstvo je tudi zaradi sovjetizatorske vneme jugoslovanskih voditeljev po eni strani dajalo svetovni javnosti vtis, da je Jugoslavija ena redkih držav, ki je sprejela sovjetski model takorekoč iz samostojnih vzgibov; po drugi strani pa je treba prav v zavesti avtonomnosti in

dalje na 2. strani ■

RADIO TRSTA

■ **NEDELJA**, 10. julija, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Veliki bedaki«; 11.15 Nabožna glasba; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 »Počitnice... počitnice« — humoristična nadaljevanja v 13 epizodah; 12.40 Jugoslovanski skladatelji lahke glasbe; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Iz arhiva in tedenskih oddaj — Lahka glasba — Drago Gorup: »Carsolinae Eden reservae«. Izvirna radijska igra — Prenosi z naših kulturnih prireditev; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **PONEDELJEK**, 11. junija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Beseda ni konj; 9.15 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje); Drago Jančar: »Galjot«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Glasbeni potpuri; 12.00 Naš avto; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba s tekmovalni in revij; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Pesmi in njihovi protagonisti; 15.45 Literarni listi; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **TOREK**, 12. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Pogovori; 9.15 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje); Drago Jančar: »Galjot«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Glasbeni potpuri; 12.00 Ob stoletnici organiziranega glasbenega šolstva na Slovenskem; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladinsko popoldne; 16.00 Klasični album; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Zimzelene melodije; 17.20 Rubrika; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **SREDA**, 13. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Po svetu sem in tja; 9.15 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje); Drago Jančar: »Galjot«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 12.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nediških dolin; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba s koncertnega odra; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladinsko popoldne; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Zimzelene melodije; 17.30 Rubrika; 18.00 Kulturni odmevi iz Beneške Slovenije; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **ČETRTEK**, 14. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Beseda ni konj; 9.15 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje); Drago Jančar: »Galjot«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Skladbe slovenskih in drugih jugoslovanskih avtorjev; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladinsko popoldne; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Zimzelene melodije; 17.30 Rubrika; 18.00 Trikule-trakule, pogovori o naših otrocih; 18.20 Črnske duhovne pesmi; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **PETEK**, 15. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Trim za vsakogar; 9.15 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje); Drago Jančar: »Galjot«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 12.00 Na počitnice; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Zborovska glasba; slovenske umetne in ljudske pesmi; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladinsko popoldne; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Zimzelene melodije; 17.30 Rubrika; 18.00 Kulturni dogodki; 18.45 Imena naših vasi; 19.00 Radijski dnevnik.

■ **SOBOTA**, 16. julija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Kratka poročila; 9.15 Roman v nadaljevanjih (umetniško branje); Drago Jančar: »Galjot«; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 12.00 »Bom naredu st'zdice, čjer so včas'le« — glasnik Kanalske doline; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Mladinsko popoldne; 16.00 Klasični album; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Izbrane melodije minulega desetletja; 17.30 Rubrika; 19.00 Radijski dnevnik.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 — Odgovorni urednik: Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart. Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

TIHA OBLETNICA

■ nadaljevanje s 1. strani

avtohtonosti lastne socialistične revolucije iskati vzroke za relativno samostojno politiko, ki so jo skušali voditi jugoslovanski politiki v okviru Kominforma. Jugoslavija se na primer ni povsem pokoravala Stalinovim direktivam, ko je bilo po vojni treba odločiti njeno državno mejo z Italijo (vprašanje Trsta in tako imenovane Julijske krajine) in z Avstrijo (koroško vprašanje), pa tudi ne, ko je brez sovjetskega pristanka skušala osnovati neko balkansko zvezo, ki naj bi poleg jugoslovanskih republik obsegala še Bolgarijo. Vse to je vznemirjalo Stalina, tako da je naposled sklenil, naj Kominform obsodi Titovo politiko. To se je zgodilo med sestankom Kominforma v Bukarešti, ko je 28. junija, na Vidov dan (datum ni bil slučajno izbran) bilo vodstvo KP Jugoslavije izobčeno iz občestva bratskih komunističnih partij. Stalin je seveda računil s tem, da se bodo zoper Tita uspešno dvignili njemu naklonjeni krogi v jugoslovanski partiji. Tega mnenja so bile tudi ostale komunistične partije v Evropi in po svetu. Toda Titu in njegovim sodelav-

cem je proti vsakemu pričakovanju uspelo (tudi zaradi brezobzirnega preganjanja resničnih in neresničnih Stalinistov) ostati na oblasti in celo nastopiti lastno pot v socializem, mimo sovjetskega modela. Titov »reformatorski« upor je v kasnejših desetletjih, kot znano, pripomogel, da je v okviru svetovnega komunističnega gibanja prišlo do raznih odklonov od kremeljske ortodoksije.

V naših krajih, točneje na ozemlju današnje tržaške pokrajine, ki je bila takrat v sklopu cone A Svobodnega tržaškega ozemlja (STO), je delavstvo vodila skupna slovensko - italijanska Komunistična partija Svobodnega tržaškega ozemlja (KP STO). Partija je nadzirala delovne in vse vrste množičnih političnih in prosvetnih organizacij. Lahko trdimo, da je tukajšnje italijansko delavsko gibanje z odobravanjem gledalo na razvoj jugoslovanskega socializma in da je pred podpisom italijanske mirovne pogodbe v Parizu leta 1947 bilo iz razrednih razlogov za priključitev Julijske krajine in Trsta Jugoslaviji. Ob resoluciji Kominforma 28. junija 1948 pa je v vrstah KP STO in omenjenih organizacij prišlo do razkola. Ogromna večina tukajšnjih italijanskih in večji del slovenskih komunistov se je pod vodstvom Vittorija Vidalija opredelil za resolucijo in torej proti Titu, medtem ko je manjšina pod vodstvom Branka Babiča ostala zvesta jugoslovanskim stališčem. Razkol je do neke mere odražal tudi narodnostne razlike v okviru dotedanjega vodstva KP STO, vendar je treba še enkrat poudariti, da se je kljub temu večina slovenskih komunistov opredelila za Vidalija oziroma Stalina in nekateri izmed vzrokov so bile že omenjene razredna solidarnost, potreba po enotnosti svetovnega delavskega gibanja, kakor tudi vera v domnevno Stalinovo nezmotljivost. Na strogo prosovjetskih pozicijah je tedaj seveda bila tudi Togliattijeva KPI, s katero je Vidali tesno sodeloval.

Razkol je globoko prizadel slovensko narodno skupnost v teh krajih, in to ne samo zaradi cepitev znotraj številnih političnih, prosvetnih in kulturnih društev. Med obema sprtna komunistična taboroma je namreč prišlo do žolčnega in brezobzirnega ideološkega ter političnega obračunavanja. Kdor bi se želel prepričati o tem, je dovolj, da prelista levousmerjeno časopisje od junija 1948 vse do leta 1955, ko so na primer Vidalijevi komunisti vztrajno pisali o »jugofašizmu« in »Titofašistih« ter jim prtili odgovornost za razna grozodejstva v medvojnini pa tudi v kasnejših letih.

Razkol ob resoluciji Kominforma je nedvomno negativno vplival tudi na razvoj slovenskega šolstva na Tržaškem. Res je, da bi zaradi demografskih razlogov število vpisanih v slovensko šolo v šolskem letu 1948-1949 padlo, vendar osip je bil tolikšen, da ta razlaga sama na sebi ne zadovoljuje. Očitno je marsikateri Slovenec, zlasti na narodnostno bolj ogroženem ozemlju, dokaj zgrešeno tolmačil Vidalijevo parolo o internacionalni naravnosti svetovnega komunističnega gibanja. Da ne bi izpadel kot nacionalist, saj so nekateri označili slovenske šole za jugonacionalistične, je v imenu internacionalizma začel vpisovati otroke v italijansko šolo.

Od tedanjih prelomnih dogodkov je poteklo 35 let in medtem se je tudi mednarodno delavsko gibanje postopno in za ceno velikih trenj dokopalo do spoznanja, da so poti v socializem nujno narodne poti v socializem, kar pomeni, da je narodna pripadnost, oziroma zavest pred ideološko pripadnostjo, četudi socialistično.

avb

Grk je predsednik

Od torika dalje je začasni predsednik Evropske gospodarske skupnosti grški zunanji minister Charalambopoulos. V svojem programskem nagovoru na člane Evropskega parlamenta v Strasburgu je izjavil, da si bo kot predsednik predvsem prizadeval za rešitev vprašanja financiranja Skupnosti, za odpravo neravnovesij med državami članicami Skupnosti in za utrditev mednarodne vloge Evropske gospodarske skupnosti. Novi predsednik je omenil tudi vprašanje Bližnjega vzhoda in v tej zvezi poudaril, kako je nujno, da pri pogajanjih za dokončno ureditev položaja na Bližnjem vzhodu sodeluje tudi Organizacija za osvoboditev Palestine. Obsodil je izraelski napad na Libanon in izrazil željo, da bi se za to državo našla rešitev, ki bi bila sprejemljiva za vse zainteresirane države. Hkrati je naglasil, kako je nujno, da vse tuje vojaške enote zapustijo libanonsko ozemlje.

—0—

POLITIČNO ZAVETIŠČE ZA VIOLINISTKO

Sovjetska violinistka Viktorja Mullova, ki se je pred dnevi zatekla skupaj z rojakom pianistom Sordanijo na Švedsko, je zaprosila za politično zatočišče v Združenih državah. 23-letna violinistka je izkoristila gostovanje na Finskem, da je pribežala na Švedsko.

—0—

GLOBALNA ZAŠČITA MANJŠINE IN ZAPOSILITEV

■ nadaljevanje s 1. strani

Naloga slovenskih političnih sil — zlasti Slovenske skupnosti — je, da zdaj, po srečno prestani volilni preizkušnji, nadaljuje s svojim odločnim bojem za doseg vsem pripadnikom slovenske manjšine skupnosti cilja, ki je in ostane globalna zakonska zaščita, saj ta nikakor ne bo mogla mimo vprašanja, ki smo ga načeli s tem kratkim sestavkom.

Dr. Štoka - 60. izvoljeni svetovalec

Kot je znano, je Slovenska skupnost sicer prisotna v vseh petih dosedanjih zakonodajnih dobah deželnega sveta Furlanije-Juljske krajine, vendar je naš samostojni svetovalec vedno izvoljen iz »ostankov«. To pomeni, da je izvolitev predstavnika Slovenske skupnosti vedno tvegana zadeva in da kljub razveseljivemu napredovanju v številu in odstotkih glasov, ki jih je prejela Slovenska skupnost na junijskih volitvah, stranka še nima take politične moči, ki bi stoo odstotno zagotovila samostojno slovensko predstavništvo v deželnem svetu.

Razveseljiv pa je podatek, da letos Slovenska skupnost ni bila zadnja, kot leta 1978, ko smo bili 61. na 61 mest. Tokrat je svetovalsko mesto Slovenske skupnosti 60. na 62 svetovalskih mest. Za nami je en svetovalec Krščanske demokracije in pa četrti svetovalec Liste za Trst (Gambassini, ki je bil izvoljen za 306 glasov, saj je za toliko glasov za njim Furlansko gibanje — to bi bilo lahko izvolilo svojega predstavnika v Pordenonu, kjer ima največji neizkoriščen ostanek, ne pa v Vidmu, kjer je prvi neizvoljeni neodvisni Benečan dr. Clavora s skupno 765 preferencami).

Postopek za določanje izvoljenih na deželnih volitvah sicer ni pretirano zapleten, razumljiva razlaga pa bi kljub temu terjala daljšo predstavitev. Naj tu zapišemo le to, da svetovalska mesta, ki jih v posameznih volivnih okrožjih ne porazdelijo, ker stranke niso dosegle količnika, osrednji deželni volivni urad porazdeli iz

»deželnega kotla« ostankov. Letos se je v tem »kotlu« znašlo 238.020 glasov, nerazdeljenih pa je bilo še 15 svetovalskih mest. Količnik za izvolitev iz ostankov je bil torej 15.868 glasov, precej več, torej, kot za neposredno izvolitev v katerem izmed okrožij. V Trstu je bilo letos namreč potrebnih za neposredno izvolitev v okrožju 13.454 glasov, v Gorici 12.746 glasov, v Tolmeču samo 9.874 itd.

Po prvi delitvi deželnih ostankov, iz katere je bila SSK izključena zaradi svojih 10.465 glasov, sledi delitev med najvišjimi »ostanki iz ostankov«. Take delitve je bilo deležnih letos 5 strank, ki so izvolile po enega svetovalca z naslednjimi glasovi: DP 12.893, PRI 10.823, SSK 10.465, DC 9.658, LpT 8.138.

Ko je enkrat podeljeno mesto iz ostankov, preverijo v volivnem uradu, v katerem okrožju se je stranka s številom glasov najbolj približala prvotnemu količniku okrožja. V tržaškem okrožju je dosegla SSK 49,91% glasov za eno polno izvolitev, v Gorici pa 21,77%. Zato je pač izvoljen kandidat iz tržaškega okrožja. Tu pa stopi na dan vprašanje preferenc, na podlagi katerih dokončno pridemo do imena izvoljenega svetovalca.

Uspeha na volitvah se letos lahko upravičeno veselimo, politična moč Slovenske skupnosti pa se mora še povečati, da ne bo celotna skupnost do zadnje delitve zaskrbljena, kakšna bo usoda samostojnega predstavnika. Če pa tega s svojimi močmi ne znamo izvoliti, potem so vse resolucije in delegacije tragična ironija ...

Ideologija namesto zgodovine?

Polemika, ki jo je sprožil odgovor univ. prof. Nade Klaić iz Zagreba slovenskim zgodovinarjem, ki so njeno knjigo o grofih — pravzaprav knezih — Celjskih označili za mitološko ali nekaj podobnega, ima še vedno odmeve v slovenskem tisku, četudi je uredništvo »Naših razgledov«, v katerih je izšel odgovor zagrebške zgodovinarke, razpravljanje na hitro zaključilo.

Nedvomno je prav, da se zastarele in okostenele ter tudi navne trditve o Slovencih v zgodovini preverijo in postavijo na stvarnejša tla. Nedavno, t.j. 23. rožnika letos, je »Naš tednik« celovški objavil gledišča pisatelja Pavleta Zidarja, nanašajoča se prav na zadevo, ki jo je iznesla zagrebška zgodovinarica. Pisatelj Zidar v bistvu pritegne zagrebški profesorici in se ne strinja z odgovorom, ki ga proti njenim tezam navaja ljubljanski zgodovinar dr. Voje, zatrjujoč:

»Slovenci z oživljanjem fevdalnih rodbin ne bomo nič pridobili ne na ugledu ne na pomenu. Sodobna zgodovinska zavest se krepi ob spoznanju, da je slovenski narod stoletja vzdržal na svoji zemlji kljub pritiskom, poniževanju, izkoriščanju tudi od strani fevdalcev, povečini tujcev. Slovenski narod, narod hlapcev in tlačanov, kot ga je označil Ivan Cankar, je na svoji zemlji obstal, fevdalne rodbine pa so degenerirale in večidel izumrle. Fevdalci na razdrobljeni slovenski zemlji res ne potrebujejo advokatov, tudi iz vrst sodobnih kritičnih zgodovinarjev ne...«

Argumenti, ki bi bili seveda primerni za ob-

dobje čitalništva, ne pa za strokovni odgovor. Ta »advokat« naj bi bila seveda omenjena univerzitetna profesorica, vodilna hrvaška strokovnjakinja za obdobje srednjega veka. Prav tista zgodovinarica, ki je v hrvaškem zgodovinopisju pogumno razkrila neresničnost trditve o Hrvaški pod madžarsko krono od leta 1102 dalje ter postavila hrvaško politično zgodovino srednjega veka na stvarnejšo podlago, v sredo 14. stol. Kakor ugotavlja mdr. sam dr. Voje v »Besedi o avtorici«, pridani slovenskemu prevodu njene knjige o Celjskih (N. Klaić, Zadnji knezi Celjski v deželah sv. krone, Celje 1982).

Med drugim trditvi, da Celjski niso bili le grofje, temveč knezi, ni mogoče ugovarjati. Nada Klaić jo utemelji z več navedbami iz zgodovinskih listin. Položaj je podoben kot v primeru Goriških. Tudi ti so bili spočetka grofje in jim je ta naslov ostajal. Toda njihov položaj je bil položaj knezov, odkar je goriška posest pridobila značaj samostojne dežele oz. države v Svetem Rimskem cesarstvu. Zato kasneje naziv Poknežena grofija Goriško-Gradiščanska.

Sklicevanje na Cankarja, kot prej navedeno, pa je naravnost navno, saj je bil ta pisatelj in umetnik, za katerega velja povsem svoboda ustvarjalne fantazije, brez ozira na znanstveno resničnost. Tudi pisatelj Zidar, sam umetnik, se je v svoji razpravi tega zavedel in svojemu izvajanju pripisal:

dalje na 8. strani ■

NOVICE

MOČAN POTRES V TURČIJI

V torek so v Istanbulu in na obsežnem področju Male Azije občutili močan potresni sunek, ki je v nekaterih krajih ob Dardanelah povzročil nekaj desetih ranjenih. Sunek je trajal nekaj sekund in je povzročil paniko med prebivalstvom, ki je zbežalo na ceste. Največ ranjenih je bilo v mestu Biga ob Dardanelah, kjer se je porušilo tudi nekaj hiš. Prav na tem področju, ki je približno 200 kilometrov oddaljen od Istanbula proti jugozahodu, naj bi bil epicenter potresa, ki je dosegel peto stopnjo na Richterjevi lestvici. Potres so občutili tudi v Izmiru in drugih mestih na Egejski obali.

OBSOJENCI NA SMRT V ZDA

V ameriških zaporih čaka na izvršitev smrtno kazni več kot tisoč obsojencev. Ob koncu leta 1982 jih je bilo 1.050, kar je absolutni rekord za Združene države. Največ smrtnih obsodb je bilo izrečenih v Kaliforniji in Floridi. Smrtno kazen so dosedaj odpravili samo v 15-ih ameriških zveznih državah.

NAPAD NA LETALIŠČE

Protikomunistični partizani v Afganistanu so napadli mednarodno letališče v Kabulu, ki služi tudi kot oporišče za sovjetske letalske sile. Poškodovali so več linijskih letal. Po nekaterih vesteh je med napadom bilo ubitih okoli 60 ljudi, vendar pa diplomatski krogi menijo, da so te številke pretirane.

PROIZVODNJA JEKLA V EVROPI

Medtem ko se naprej razvija polemika med Italijo in Evropsko gospodarsko skupnostjo v zvezi z bruseljskim sklepom za nadaljnjo omejitev proizvodnje jekla v Italiji, so pravkar objavili podatke, ki pričajo, da jeklarska proizvodnja v desetih državah skupnosti še naprej pada.

V maju je proizvodnja jekla v desetih državah Skupnosti dosegla devet milijonov in 700 tisoč ton, kar je sicer za dva odstotka kot aprila, a je obenem skoraj 10 odstotkov manj kot maja lani. V prvih petih mesecih leta je proizvodnja padla za dobrih 15 odstotkov v primerjavi z istim obdobjem lani.

CENA NAFTE NESPREMENJENA

Saudski petrolejski minister Jamani je v Bonnu izjavil, da bodo cene surove nafte ostale nespremenjene do leta 1985. Jamani je izrazil mnenje, da je energetska prihodnost vezana na bližnjevzhodno vprašanje. Napovedal je dramatične spremembe v arabskih državah proizvajalkah nafte, če ne bo Washington odločilno vplival na Izrael in zagotovil mir na bližnjevzhodnem področju. V nasprotnem primeru predvideva Jamani prodor Sovjetske zveze na področje Perzijskega zaliva, kar bi pomenilo nevarnost vojn in nevarnost svetovne gospodarske katastrofe. Saudski minister za petrolejska vprašanja je še dejal, da je libanonski problem drugotnega pomena; po njegovem je glavno vprašanje še vedno uresničitev pravice Palestincev do lastne domovine in identitete.

XVIII. STUDIJSKI DNEVI

društva slovenskih izobražencev — Trst
2., 3. in 4. septembra 1983
Peterlinova dvorana, Trst, Donizettijeva
ulica 3

Petek, 2. septembra 1983

Ob 17.30: Predstavitev sodelujočih na letošnji Dragi zastopnikom javnih občil in javnosti.

Ob 18.00: Posvetovanje o slovenskih kulturnih revijah ob izidu prve številke CELOVŠKEGA ZVONA.

Park Finžgarjevega doma, Opčine, Narodna ulica 89

Sobota, 3. septembra 1983

Ob 16.00: Slovesna otvoritev; po otvoritvi predavanje:

SLOVENIJA V OSEMDESETIH LETIH

Analiza družbenopolitičnega, gospodarskega in narodnostnega stanja Slovenije 17 let pred iztekom drugega tisočletja. Predavatelj, ki uživa v svoji stroki mednarodni ugled, bo iz ugotovitev razvil poseben pogleda v slovensko prihodnost: visoko razgledanost bo povezal z občuteno narodno zavzetostjo.

Nedelja, 4. septembra 1983

Ob 10.30 predavanje:

KVAS NOVEGA KRŠČANSTVA

Kakšna nova ozvezdja vidi vzhajati kristjan nad Cerkvijo 20 let po II. vatikanskem koncilu? Kakšno novo rast zaznava v njenem starem in večno mlademu organizmu? V kakšni meri je krščanstvo kvas svetovnemu in tudi slovenskemu času? Tema, nadvse aktualna v tem zenitskem trenutku papeževanja Janeza Pavla II.

Po predavanju diskusija.

Ob 16.00 predavanje:

NA RAZVODJU DVEH KULTUR

Koroški in primorski slovenski zamejec živi na razvodu dveh kultur: slovensko-nemške in slovensko-romanske. Naj gre ta dvojnost v smer dileme ali obogatitve? Poudarjene provincializacije ali sproščene evropskosti?

Po predavanju diskusija, sklep, družabnost.

Nedeljska služba božja bo ob 9. uri v parku na prostem: maševal bo dr. Pavle Zablantnik, bivši ravnatelj Gimnazije za Slovence v Celovcu.

Zmerom je mišljena poletna ura.

IZREDNA UVELJAVITEV
MLADINSKEGA ZBORA GM

Mladinski zbor Glasbene matice iz Trsta je dosegel izredno uveljavitev na 9. mednarodnem tekmovanju pevskih zborov, ki je bil konec prejšnjega tedna v Denaagu na Nizozemskem. Pod vodstvom mladega pevovodja Stojana Kureta je zbor nastopil s slovenskimi skladbami in dosegel četrto mesto v eni izmed petih zborovskih kategorij, v okviru katerih je nastopilo skupno 62 pevskih zborov. Pred Mladinskim zborom Glasbene matice so se na tekmovanju uvrstili zbor moskovskega radia, otroški zbor hamburške opere ter zbor iz Madžarske.

—o—

V Bazovici je TPPZ »PINKO TOMAŽIČ« priredil tridnevno partizansko slavo. Osrednja prireditev je bila v nedeljo, ko sta številnim zborovalcem spregovorila Vida Tomšič in Mario Lizzero.

Slovesnost pobratenja med občinama Ilirska Bistrica in Devin-Nabrežina

Devinsko - nabrežinski župan Albin Škerk in ilirskobistriški predsednik občine Ivan Bergoč sta v petek, 1. julija, v prostorih letovišarske ustanove v Sosljanu podpisala sporazum o pobratenu med obema občinama. Podoben sporazum sta občinska predstavnikata podpisala 4. junija letos v Ilirski Bistrici ob priliki tamkajšnjega občinskega praznika.

Slovesnosti se je poleg domačih občinskih upraviteljev udeležilo še več predstavnikov krajevnega političnega, športnega in kulturnega življenja, prisotni so bili tudi generalni konzul SFRJ v Trstu Drago Mirosič, delegacija občine Ljubljana-Bežigrad, predstavniki pobratene občine Buje v Istri, krajevne skupnosti Komen in predsednik SKGZ Boris Race.

Pred slovesnostjo sta župana pobratnih občin položila venca pred spomenik padlim na nabrežinskem trgu. Med slovesnostjo sta oba župana, Škerk in Bergoč, poudarila, kako segajo povezave in stiki med prebivalci obeh občin že v prejšnja leta, ko so kulturna in športna društva obeh občin začela s sodelovanjem.

Predsednik Bergoč je v svojem pozdravnem nagovoru omenil in obsodil tudi nedavne škvadristične izpade po slovenskih vaseh. Naglasil je, da si tudi občani ilirskobistriške občine želijo ohranitev dobrososedskih odnosov med Italijo in Jugoslavijo in strpnosti med obema tu živječima narodoma.

1. julija so na igrišču ŠD Sokol v Nabrežini odprli tudi vinsko razstavo. Kulturni program so na tem večeru v celoti

izvajali gostje iz Ilirske Bistrice, ki so se občinstvu predstavili z več pevskimi skupinami, z ansamblom in s kantavtorjem. Večer je potekal v prijateljskem vzdušju in kulturni in športni delavci so se že domenili za sodelovanje v prihodnji kulturni in športni sezoni.

—o—

Voščila in čestitke

V zadnjih dneh je več vseučiliških študentov s Tržaškega z uspehom zaključilo visokošolske študije. Na fakulteti za politične vede tržaške univerze je diplomirala gđc. **Silvana Irena Hvalič** iz Medje vasi; na leposlovni fakulteti tržaške univerze so diplomirale ga. **Lia Legiša** por. **Furlani** iz Vižovelj, gđc. **Fulvia Premolin** iz Boljunca, gđc. **Milojka Močnik** iz Trsta; na fakulteti za politične vede tržaške univerze je diplomirala **Maria Grazia Visintini** iz Trsta; na fakulteti za arhitekturo ljubljanske univerze je diplomiral **Marko Ferluga** iz Milj; na fakulteti za tuje jezike na univerzi v Benetkah je diplomirala gđc. **Barbara Lapornik**, na biotehniški fakulteti ljubljanske univerze pa je diplomirala gđc. **Damjana Ota** iz Doline.

Vsem diplomirancem za uspeh iskreno čestitamo in jim želimo veliko nadaljnjih uspehov v njihovih poklicih, s prepričanjem, da bodo ostali oziroma postali še koristnejši člani naše narodne skupnosti.

Poravnajte naročnino!

Dve zlati in ena srebrna maša

Številni slovenski verniki so se v nedeljo, 3. t.m., udeležili maše, ki jo je v cerkvi svetega Antona novega v Trstu daroval zlatomašnik dr. Jože Prešeren. Jubilantu, ki ima veliko zaslugo, da je ohranil in vodi slovensko službo božjo v središčni tržaški cerkvi, za delo med mladino, za skavte in skavtinje ter Marijino družbo v ulici Risorta, je spregovoril predsednik Duhovske zveze Franc Vračina in poudaril še zlasti nujnost duhovskih poklicev v zamejstvu. Dr. Prešernu so pripravili pozneje slovesnost tudi v Trebčah, kjer skrbi v zadnjih letih za župnijo.

V imenu domačinov je spregovorila Ema Škarbar. Popoldne so dr. Prešernu priredili v Marijinem domu v ulici Risorta akademijo. Spregovorili so predstavniki vseh organizacij in skupin, pri katerih je jubilar sodeloval, kot tudi župnijski skupnosti in zborov. Dr. Prešeren je med drugim več let skrbel tudi za dušnopastirsko službo pri Sv. Jakobu.

Svečano je bilo tudi v Borštu, kjer je daroval zlato mašo domači župnik msgr. Jože Jamnik. Msgr. Jamnik deluje v Borštu že 23 let, potem ko je bil veliko let pri Sv. Vincenciju v Trstu in v Marijanišču.

V Komnu na Krasu pa je v nedeljo daroval biserno mašo bivši dolgoletni komenski dekan,

msgr. Viktor Kos. Msgr. Kos je bil župnik in dekan v Komnu od leta 1932 do leta 1971, ko se je upokojil. Ko so Nemci in fašisti februarja leta 1944 požgali Komen in Rihemberk, se je dekan Kos s svojim takratnim kaplanom Rennerjem odločil za prostovoljno begunstvo, da je lahko spremljal svoje vernike v neinška taborišča.

—o—

SAMO KOKOROVEC DRŽAVNI PRVAK

Pred tremi tedni smo poročali o odličnem uspehu 13-letnega Poletovega kotalkarja Sama Kokorovca na evropskem prvenstvu v Bordeauxu. Te dni pa je mladi Samo ponovno lepo presenetil našo javnost s svojo izredno uveljavitvijo na italijanskem državnem prvenstvu v kotalkanju, ki je bilo v Bologni. Postal je državni prvak v kategoriji seniorjev, potem ko je osvojil drugo mesto v obveznih likih in prvi mesti v prostem programu ter v kombinaciji. V Bologni je bil tudi nagrajen zaradi odličnega vodenja ekipe Peter Brlec, ki vadi kotalkarje openskega Poleta in med njimi seveda tudi novega državnega prvaka.

Človekoljubna pobuda naletela na težave

Letošnji občni zbor članov naše Hranilnice in posojilnice je na predlog Upravnega sveta sklenil, da se iz čistega prebitka poslovnega leta 1982 dodeli znesek 150 milijonov lir v poseben sklad, ki naj bi služil kot prispevek za nabavo avtoambulance, opremljene po zahtevah moderne zdravstvene službe. To avtoambulance bi podarili za zdravstveno postajo, ko bo ta, po predvidevanjih, ustanovljena na Opčinah.

Omenjeni predlog spada v okvir programa raznih pobud, s katerimi bi radi proslavili 75. obletnico ustanovitve naše Hranilnice in posojilnice. Na ta način bi namreč najlepše poudarili človečanske cilje, ki spremljajo vse delo naše zadruga.

Predsednik in ravnatelj naše Hranilnice in posojilnice sta ta sklep občnega zbora osebno in pismeno sporočila županom občin Trst, Dolina, Repentabor in Zgonik. Obveščeno je bilo tudi vodstvo Krajevne zdravstvene enote. Po naročilu občnega zbora je bilo povsod izrecno poudarjeno, da se mora predvidena zdravstvena postaja ustanoviti na Opčinah in da avtoambulance, ki jo bo podarila naša Hranilnica in posojilnica, mora biti namenjena za zdravstveno službo na tistih področjih Krasa, kjer ta ima svojo pristojnost in poslovanje.

Hranilnica in posojilnica na Opčinah

VABILO

Spoštovani član!

Vljudno ste vabljeni, da se udeležite občnega zbora, ki bo v prvem sklicanju dne 8.7.1983 ob 9. uri in v drugem sklicanju v

nedeljo, 10. julija 1983

ob 9. uri v Prosvetnem domu na Opčinah, Ul. Ricreatorio 1, z naslednjim

DNEVNIM REDOM

1. Volitve efektivnega in dveh nadomestnih nadzornikov
  2. Pristop h kompenzacijski zbornici
- Če se kdo ne more udeležiti občnega zbora, prosimo, da pooblasti drugega člana.

Vsakdo mora ob vstopu v dvorano obvezno izročiti vabilo.

UPRAVNI ODBOR

Občni zbor smo morali sklicati zaradi smrti efektivnega nadzornika.

Pobuda je povsod naletela na topel sprejem in polno odobravanje. Nastale pa so ovire zaradi težav upravnega in finančnega značaja, zaradi katerih ustanovitev zdravstvene postaje na Opčinah še ni predvidena v doglednem času. Zato se zdaj preučuje možnost, da bi tako postajo ustanovili v sklopu bolnišnice »Santorio« pod Obeliskom. Tudi v tem primeru bi seveda avtoambulance morala služiti ciljem, za katere je bila namenjena.

Zeleli smo o tem spregovoriti zato, da bo vsa naša javnost obveščena o pobudi naše Hranilnice in posojilnice in tudi o težavah, na katere je naletela. Trdno upamo, da bodo te ovire le začasne in da bo čimprej prišlo do uresničitve tega cilja, ki si ga je naša zadruga postavila v okviru dobrotelnih dejavnosti, ki spremljajo njeno poslovanje na gospodarskem in socialnem področju.

13. števerjanski festival narodnozabavne glasbe

S popolnim uspehom openskih Taimsov se je preteklo nedeljo, 3. julija, zaključil trinajsti festival narodnozabavne glasbe, ki ga v Števerjanu organizirata domače društvo F.B. Sedej in ansambel Lojze Hlede. Pokroviteljstvo nad festivalom sta si letos prevzeli števerjanska občinska uprava in uprava goriške pokrajine. Kot rečeno, je ansambel Taims z Opčin prejel letos najpomembnejše nagrade in sicer nagrado za najboljšo melodijo, za najboljšo izvedbo in kot najboljši zamejski ansambel. Fantje z vseh vetrov, to je ansambel iz Novega mesta, pa je prejel nagrado občinstva, Franc Pupis (član iste skupine) pa nagrado za najboljše besedilo in sicer za pesem Najlepše pesmi.

Letos je nastopilo na festivalu trinajst ansamblov, od katerih so bili trije iz zamejstva (Taims, Bintors iz Beneške Slovesne s pevsko skupino Nediški puobi in Lojze Furlan iz Zgonika), poleg teh pa je bila še ena skupina z Goriškega in sicer Zabavni orkester iz Renč. Z razliko od prejšnjih let je bilo letos predvsem pozitivno to, da so bili prisotni ansambli tudi iz zamejstva in z Goriškega in vsi štirje so nastopili tudi v drugem, finalnem delu festivala.

Kot prejšnja leta se je festival odvijal v dveh večerih; začetek je bil v soboto zvečer, ko se je v Formentinijevem parku zbrala izredna množica prijateljev in gostov; med slednjimi bi omenili pokrajinsko odborico Marijo Ferletič, deželnega predsednika SSK Rafka Dolharja, novogo-

riškega župana Zorka Debeljaka, seveda domačega župana Stanislava Klanjščka in še druge odbornike, pokrajinskega predsednika in tajnika SSK Gradnika in Terpina, v nedeljo pa sta bila poleg skoraj vseh omenjenih prisotna še goriški župan Antonio Scarano in deželni svetovalec Slovenske skupnosti Drago Štoka.

Prireditev je potekala v najlepšem redu tako glede udeležbe kot tudi organizacije, vremena, skrbno pripravljenega bufeta z dobrimi jedmi in odličnim vinom. Slovesnejši je vsekakor bil nedeljski popoldan, ko so nastopili finalisti; ocenjevali sta komisiji za glasbo (dr. Mirko Špacapan, Lojze Hlede, dr. Andrej Bratuž, Tomaž Tozon, Alenka Černic, Marjan Stare, Golob) in za besedilo (Loreta Humar, Ivo Bolčina, Emil Valentinčič); celotni spored je oba večera prijetno povezoval Marjan Šneberger.

—o—

NASLEDNIK GORIŠKEGA NADŠKOFA

Za vrhovnega voditelja minoritov, se pravi ene od treh vej reda Manjših bratov, ki ga je ustanovil sveti Frančišek Asiški, je bil imenovan pater Lanfranco Serrini. Star je 54 let in se je rodil v Osimu v deželi Marche. Pater Serrini je 116. vrhovni voditelj minoritov. Izvolil ga je glavni svet reda, ki je že več dni zbran v Assisiju. Pater Lanfranco Serrini je prevzel mesto, ki ga je do pred kratkim zavzemal pater Vitale Bommarco, sedanji goriški nadškof.

Združene države in Trst ter zaključek mednarodnega tržaškega velesejma

V sredo, 29. junija, se je zaključil 35. mednarodni vzorčni velesejem v Trstu, ki je bil odprt 17. junija. Obračun te gospodarske manifestacije je pozitiven iz naslednjih razlogov.

Sejma se je udeležilo rekordno število razstavljalcev in sicer 762, od tega 283 iz 28 tujih držav. Uradno je bilo zastopanih 15 držav: Avstrija, Češkoslovaška, Jugoslavija, Romunija, Kamerun, Etiopija, Gabon, Srednjeafriška republika, Uganda, Argentina, Nikaragua, Združene države, Urugvaj, Indonezija in Kitajska. Potrjena je bila mednarodna vloga Trsta na križišču prometnih smernic Vzhod — Zahod ter Sever — Jug.

Velesejem je obiskalo 19 tujih uradnih odposlanstev, kar je tudi novo prvenstvo ter je dobra napoved za prihodnja leta. Na sejmu so bili uradni dnevi Jugoslavije, Avstrije, Češkoslovaške, Romunije, zahodnonemške dežele Baden-Württemberg, Indonezije, Argentine in Združenih držav. Sejem so obiskali trije veleposlaniki, in sicer Gabona, Češkoslovaške in Indonezije ter predsednik avstrijske zvezne trgovinske zbornice Sallinger.

Štirje so bili specializirani dnevi, ki so bili posvečeni kavi, lesu, obrtništvu in tu-

rizmu. Ob tej priložnosti je bilo tudi 15. italijansko-avstrijsko srečanje o trgovini z lesom. Sploh je treba poudariti, da je bila najbolj aktivna država letos na velesejmu Avstrija z uradno razstavo, s številnimi srečanji s krajevnimi poslovnimi krogi ter s tiskovnimi konferencami za časnikarje. Mednarodnih zborovanj je bilo šest. Posebej je treba poudariti evropsko tehnično konferenco o novih tehnologijah v korist slepcev. Te konference so se udeležili strokovnjaki in slepci iz vse Evrope.

Število obiskovalcev sicer ni doseglo lanskega rekorda, vendar je znašalo okrog 90.000. Samo koncertu jazz godbe ameriške mornarice je prisostvovalo 8.000 ljudi.

Po drugi strani obračun doslej sklenjenih kupčij na velesejmu ni najboljši zaradi krize, ki vlada v Italiji in drugod po svetu. Kljub temu poslovni krogi upajo, da bodo velesejemski stiki omogočili še nadaljnje posle.

Zadnji dan velesejma je bil posvečen Združenim državam. V kongresni dvorani na sejmu je imel tiskovno konferenco konzul v Trstu Frank Golino. Poudaril je, da hočejo Združene države preko Trsta okre-

dalje na 7. strani ■

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nov zvezek revije Meddobje

Iz Buenos Airesa je te dni prispela četrta letošnja številka Meddobja, splošnokulturne revije, ki jo štirikrat letno izdaja tamkajšnja Slovenska kulturna akcija. Revijo odpira kratek uvodnik izpod peresa Pavla Fajdiga, se pravi predstavnik mlajšega rodu, ki se je rodil in zrasel na argentinskih tleh. Fajdiga je svoji v kastilijanščini napisani uvodni besedi dal naslov »Kot protagonisti zgodovine«. Sklicujoč se na F. Nietzscheja, v njej izraža potrebo po takem zgodovinskem protagonizmu, ki naj bi uveljavljal v sodobni tehnološki civilizaciji pristen in pritriljen odnos do življenja in do resničnosti na sploh.

V novem zvezku Meddobja je nato objavljeno predavanje, ki ga je imel ljubljanski nadškof dr. Alojzij Šuštar lanskega 16. oktobra pri Slovenski kulturni akciji v Buenos Airesu v okviru daljšega potovanja med Slovenci v Južni Ameriki. V predavanju se je nadškof lotil teme »Odnos vere in kulture v izseljenstvu«. Med drugim je takole povedal: »Povezava izseljenstva z matično domovino bi morala biti z obeh strani taka, da bi medsebojni stiki, obiski, izmenjava tiska in kulturnih pridobitev, kulturnih, umetniških, verskih, folklorističnih, družabnih, športnih, turističnih in drugih prireditev pomenila dovajanje novih, čistih in zdravih življenjskih prvin in moči našemu izseljenstvu in hkrati bogatitev naše matične domovine. Vemo, da pogoji za to danes, žal, še niso v vsakem oziru ugodni. A to nas ne sme ovirati, da si ne bi prizadevali za njihovo izboljšanje v enakopravnosti, svobodi in skrbi za slovenskega človeka.«

Polemično nastrojen je »Govor v temi«, ki ga je za to številko Meddobja napisal Lev Detela.

»Govor« skuša razgrniti družbenopolitične vzroke sedanje krize slovenske besede, ki ne zmore več »kriti resnice bivanja«.

Peter Breznik iz Italije prispeva esej »Primitivno in moderno pojmovanje zgodovine«. V njem so zgoščeno orisani nekateri pristopi do zgodovine, od primitivno mitološkega preko judovskega in krščanskega pa do hegeljanskega in marksističnega. Breznik zagovarja stališče, da je najbolj popolno in modernemu človeku odgovarjajoče krščansko pojmovanje zgodovine. To pa predvsem zato, ker človek ne more opravičevati »nesreč in grozot zgodovine, če onkraj nje ni nobenega nadzgodovinskega smisla, če je vse to samo igra gospodarskih, družbenih in političnih sil, če je vse samo odsev nadvlade, ki jo izvaja peščica ljudi na odru zgodovine«. »Vsako drugačno stališče, zaključuje Breznik, konec koncev vodi v obup; v obup, ki izhaja iz nesmisla in groze zgodovine«. Na rob Breznikovih izvajanj naj pripomnimo, da je pravzaprav odprto vprašanje, ali nudi sklicevanje na človeku nujno nedoumljiv »božji odrešitveni načrt« resnično opravičilo »nesreč in grozot zgodovine«, če s tem mislimo seveda na njih človeku razvidno ali razumsko opravičilo. Koliko namreč lahko karkoli opravičimo z nečim, kar je samo po sebi naposled nerazumljiva skrivnost? Mogoče bi kazalo pravilneje govoriti o tem, da (krščanska) religija nudi pač vero, da obstaja neko opravičilo »nesreč in grozot zgodovine« kakor tudi nek smisel za vse, kar je — a da gre za opravičilo in smisel, v katerih obstoj lahko ravnomo verujemo, niti nikakor pa ju ne moremo spoznati v pravem in polnem pomenu besede. Tudi vsled

dalje na 7. strani

Ob Kafkovi stoletnici

Dne 3. t.m. pred sto leti se je rodil v Pragi pisatelj Franz Kafka, čigar ime predstavlja v moderni književnosti posebno, svojevrstno poglavje. Dajali so mu že najrazličnejše interpretacije, a še do danes ostaja njegovo umetniško sporočilo v precejšnji meri zagonetka. Tako bremo v eni izmed številnih analiz, ki se pojavljajo v teh jubilejnih dneh, tudi naslednje stavke:

»Vsaka domneva terja tudi preveritev. Pri Kafki pa se dogaja, da domneva to preveritev pritegne na svojo tirnico in jo naredi hipotetično. Tako se domneva kopiči na domnevo, in to v nedogled. Ostaja le čista hipotetična oblika, prosta sleherne vsebine in gospodarica nekega celovitega sveta, ki sporoča le to, da je stvarnost neoprijemljiva.«

Bolj enostavno bi se lahko reklo, da je Kafka v svojem bistvu skrivnost, ki ne pusti do sebe. Lažje je ugibati, odkod ta skrivnost izvira in kaj dopoveduje. Tu pa je še najustrežnejša beseda verjetno STISKA. Vzdušje stiske preveva vsa glavna Kafkova dela, od začetnih novel do glavnih treh romanov, ki so GRAD, PROCES in AMERIKA.

Povod za stisko in mračnost, ki prevevata Kafkov literarni svet, bi mogoče vsaj delno našli v njegovi eksistenčni razdvojenosti. Skozi njegovo duševnost so šle stiske manjšinca — Juda v okolju nemške asimilacije, za nameček

pa še v dotiku s slovansko večino češkega naroda. Stisko je poznal Franz Kafka tudi v družinskem življenju, saj je bil izpostavljen avtoritarnemu očetu, ki ga je utesnjeval in mu predpisoval življenje. Zaradi tega je bil nezadovoljen in nesrečen v banalni službi, pa tudi čustvenega in lastnega družinskega življenja ni nikoli razvil do stopnje tako imenovane normalnosti.

Literatura je bila njegovo pribežališče, pa še tu ni pisal za druge, marveč je bilo to predvsem nadomestilo za resnično življenje, v katerem je bil — zlasti še zaradi izredne občutljivosti — za marsikaj prikrajšan in pohabljen. Nazadnje je prišla še bolezen, ki je to trpko življenje presekal v 41. letu starosti.

Za las je manjkalo, da ni z njegovo smrtjo prišla tudi smrt vsega njegovega dela. V oporoki je namreč izrecno zahteval od prijatelja Maksa Broda, naj vsa njegova dela uniči. Zvesti prijatelj pa ga vsaj tokrat ni poslušal in je celo sam imel glavno zaslugo za objave glavnih Kafkovih romanov. Ti so že dolgo prevedeni v vse glavne jezike, seveda tudi v slovenščino. »Pojav Kafka« pa bo zdaj, ob jubileju, še dodatno poživil zanimanje za delo in usodo praškega samotarja, in nadaljevalo se bo iskanje njegove zadnje skrivnosti, verjetno brez uspeha, zato pa z nenehnim čarom zagonetke.

Knjiga v spomin Edvardu Kocbeku

Celjska Mohorjeva družba je letošnjo pomlad izdala navidez drobno, a po vsebini pomembno knjigo z naslovom »Človek je utihnil. Spominu Edvarda Kocbeka«. Uredil jo je in spremno besedo napisal Janez Gradišnik, ki se zadnja leta intenzivno ukvarja s preučevanjem Kocbekove zapuščine in je že poskrbel za več izdaj njegovih spisov, objavljenih v preteklosti v raznih revijah ter ponovno natisnjenih v posebnih knjigah.

V prvem delu knjige »Človek je utihnil« so objavljeni govori in članki, nastali ob Kocbekovi smrti novembra 1981, upoštevanji pa so France Vodnik, Andrej Inkret, Dragotin Cvetko, Mitja Vošnjak, Ivan Kreft, Milan Kučan, Batrič Jovanovič, Tone Pavček, Stane Kovač, Stanislav Lenič, Alojz Rebula, Bojan Štih, Ivo Svetina in Janko Prunk. Ob prebiranju teh prispevkov izpod peres različnih avtorjev nam pred oči prihaja večplastnost Kocbekove osebnosti, v kateri se posrečeno združujejo razsežnosti pesnika, misleca in javnega delavca. Urednik Janez Gradišnik je prispeval krajšo študijo »Kako je nastalo Dejanje«, v kateri najprej poda kratek zgodovinski oris razvoja levega krila slovenske katoliške inteligence, ki se je najprej zbirala v okviru križarskega gibanja, spregovori nato o znanem sporu po objavi Kocbekovega članka »Premišljevanje o Španiji« v Domu in svetu leta 1937 in nato o razkolu, ki je leta 1938 privedel do ustanovitve revije Dejanje. Gradišnikov članek je nekoliko osebno obarvan, vendar nam prav zaradi tega pojasni marsikakšno manj znano dejstvo oz. dogodek v zvezi z idejnimi razhajanjmi v slovenskem katoliškem taboru.

V zadnjem delu knjige je objavljeno bibliografsko kazalo Dejanja, ki ga je sestavila Hermína Jug-Kranjec. Morda se bo komu to zdelo suhoparno, vendar urednik Gradišnik v spremni besedi knjige to odločitev takole utemeljuje: »Mišljeno je namreč bilo, naj bi se s kakim dokumentom prikazal Kocbekov delež v našem kulturnem življenju. Boljša od katerega koli ponatisa se je zdela prva objava bibliografskega pregleda revije Dejanje, katere spočetnik in duša je bil Edvard Kocbek. Trije popolni letniki iz let 1938 do 1940 in nepopolni četrti iz leta 1941, kateremu je izhajanje pretrgala vojna, so danes dovolj redki, čeprav je revija imela čez 1000 naročnikov. V vojnih časih se je marsikaj pogubilo in uničilo. Bibliografija razgrinja nepoučenim, pa tudi nekdanjim bralcem vse bogastvo, zbrano na straneh Dejanja. Vsebinsko dovolj zgovorno nakazujejo že mnogi naslovi, najbolj osupljivo pa je morda tisto, kar je bilo povečini objavljeno v rubrikah Dokumenti in Pregledi ter na ovitkih revije. Ne vem, ali smo Slovenci še kdaj imeli list ali časopis, ki bi tako živo in naglo, brez naše pregovorne zamudnosti, spremljal tokove evropskega duhovnega in gmotnega življenja svojega časa.«

Knjiga »Človek je utihnil« je skrbno urejena, izšla je v nakladi 1000 izvodov, opremil pa jo je Marjan Paternoster.

M.

—O—

V Podnanosu v zgornji Vipavski dolini so v nedeljo, 3. t.m., odkrili spomenik Janku Premrlu Vojku, prvoborcju in simbolu boja primorskega ljudstva proti fašizmu. Spomenik, ki stoji v Premrlovi rojstni vasi, je delo kiparja Pogačnika.

Nov zvezek...

■ nadaljevanje s 6. strani

tega bi morebiti bilo primerno, da bi se prikaz različnih pojmovanj zgodovine globlje zaustavil pri znanstvenem pristopu do nje, ki ga je vsekakor zgrešeno istovetiti s Heglovim ali Marxovim, in da bi prikazal pomen takšnega pristopa za modernega človeka. O tem pa v Breznikovem eseju ni govora.

Izvirno poezijo je za novo številko Meddobja prispeval France Papež iz Argentine, medtem ko Vinko Belič objavljata tri avtobiografsko obarvane črtice pod skupnim naslovom »Slovo od puste dežele«. Prav lepo zastopa prozo tudi novela »Jezne ulice«, ki jo je napisal Jože Cukale iz Indije in ki je bila nagrajena na lanskem izrednem literarnem natečaju Slovenske kulturne akcije. Tine Debeljak in Karel Rakovec prispevata nadalje vrsto v slovenščini prepsnenih poezij svetovne literarne zakladnice, Branko Rozman iz Nemčije pa objavlja prevod tretjega in zadnjega dejanja drame Diega Fábrija »Preiskava«.

Zadnji zvezek Meddobja prinaša tudi umetniško prilogo s fotografskimi posnetki olj, ki jih je razstavljal akad. slikarka Marjanca Savinšek v Parizu, in se sklepa s kroniko o dejavnosti Slovenske kulturne akcije v zadnjih dveh letih. Iz nje je lepo razvidno, kako živahno kulturno dejavnost zmorejo Slovenci v Argentini.

—o—

UMRL JE HARRY JAMES

V Las Vegasu je po krajši bolezni umrl eden izmed zadnjih velikih jazzistov, trobentač Harry James. Star je bil 67 let. Spadal je med največje talente v času velikih jazzovskih orkestrrov in je v tridesetih in štiridesetih letih našega stoletja zaslovel po vsem svetu s svojim ansamblom, ki se je navdihoval v swingu. Letošnjega aprila je zbolel za rakom na limfatičnih žlezah, kljub temu pa je še vedno nastopal in je še junija imel dva zelo dobro obiskana koncerta v Denverju in Los Angelesu.

Združene države in Trst...

● nadaljevanje s 5. strani

piti gospodarske stike s severovzhodno Italijo. Furlanija-Juljska krajina in Trst — je priznal konzul — igrata važno vlogo na križišču trgovinskih poti med Evropo in Prekomorjem ali z drugimi besedami med Severom in Jugom, pa tudi med Vzhodom in Zahodom. Zaradi tega je na tržaškem velesejmu sodelovalo okrog deset velikih ameriških družb od elektronike in kemije do kmetijstva in letalstva, med njimi SIOT in Carnation, ki imajo naložbe tudi v Furlaniji-Juljski krajini. Sodelovanje Združenih držav s Trstom je tembolj pomembno, če se pomisli, da gospodarska dejavnost Združenih držav doseže okrog 25 odstotkov celotne svetovne kosmate proizvodnje. V zadnjih desetih letih se je podvojil izvozni delež ameriške kosmate proizvodnje od 4 na več kot 8 odstotkov. To pomeni vedno večjo medsebojno odvisnost svetovnih gospodarstev. Za ta namen pa je tudi treba čimbolj sprostiti mednarodno trgovino.

Trgovinske izmenjave med Italijo in Združenimi državami so lani dosegle skoraj 15.000 milijard lir. Italijanski uvoz je znašal okrog 8.000 milijard, izvoz pa 7.000 milijard. Trgovinska bilanca med obema državama se počasi uravnoveša. V prvem trimesečju letos se je lanski italijanski primanjkljaj za 347 milijard celo dvignil na presežek 105 milijard. Združene države so na tretjem mestu v italijanski zunanji trgovini za Zahodno Nemčijo in Francijo.

V ameriškem izvozu je na prvem mestu premog, ki je lani presežal tisoč milijard lir. To dejstvo opozarja na gradnjo premogovnega terminala v Trstu. Močan konkurent Združenim državam glede premoga je Južna Afrika, ki ima zelo moderno opremo v tem sektorju. V ameriškem izvozu v Italijo so nadalje važni les in žita ter elektronika. Glede premoga, lesa in žit jasno izstopa važna vloga tržaškega pristanišča.

Iz Italije Združene države uvažajo predvsem zlatarske izdelke, usnjeno obutev ter vina. Lani so uvozile nad 45 mi-

lijonov parov čevljev, kar bi teoretično pomenilo, da vsak četrti ali peti Amerikanec nosi italijanske čevlje. Uvoz italijanskega vina je lani dosegel skoraj tri milijone hektolitrov ter na italijanska vina odpade 60 odstotkov ameriškega tržišča.

Tako 35. mednarodni velesejem v Trstu ponovno potrjuje dejstvo, da gospodarski stiki zbližujejo ljudi ter večajo družbeno blaginjo.

E. V.

REAGAN SPET KANDIDAT

Ameriški podpredsednik George Bush je na obisku v irski prestolnici Dublinu. V pogovoru s časnikarji je Bush izjavil, da bo Reagan prihodnje leto gotovo ponovno kandidiral na predsedniških volitvah. Bush je napovedal tudi svojo kandidaturo na teh volitvah. Izrazil je prepričanje, da bo Reagan ponovno izvoljen, ker se mu je posrečilo izboljšati gospodarsko stanje v državi.

Ob drugi obletnici v Hercegovini

(Posebno poročilo za Novi list in Voce Isontina)
Medjugorje, 26. junija 1983.

Tudi to sončno nedeljsko jutro sprejema romarje, ki niso mogli na pot v petek, na delovni dan, ali še prej, da bi slavili tu drugo obletnico nebeških prikazovanj na soboto, 25. junija. Onih, ki so prehodili po dvesto, sto, sedemdeset kilometrov peš, med njimi nekateri celo boski, je bilo kajpak le nekaj stotin, drugi tisoči romarjev pešcev so bili iz manj oddaljenih krajev, ostanek pa so tvorili taki, ki so dospeli in sinoči spet odpotovali z večjo brzino v tisoč malih in v sto velikih strojnih kočijah (avtomobilih in avtopulmanih). Nekateri od včeraj se še mudijo tukaj. Nemało romarjev je prenočevalo v cerkvi ali na travniku po tleh. Ganljivo je bilo sinoči gledati hrvaške fante in dekleta, kako so se točno opolnoči uvrstili s svojimi sopotniki v spre-

vod s svečami v rokah in se napotili proti cerkvi z molitvijo v prozi in poeziji, v recitaciji in melodiji. To so bili prav tisti, ki so mi izsledili sestro, potem ko mi jo je bila nekaj ur prej reka odhajajoče množice odplavila izpred oči. Ze deset minut po premiku imenovane procesije mi je neki tuj mladenič, ki se je že prej motovillil okrog nas, prihitel nazaj zasopljeno povedat, da je prav tista mala procesija severnohrvaške mladine doživela hudo provokacijo, on pa — v obrambi razpela — prejel zaušnice od takih, ki bi morali varovati zakonitost. Nisem bil navzoč in ostanem previden, njegov klepet sem poslušal z določeno rezervo. Preveč netočnosti iz medjugorske kronike kroži po jugoslovanskih in evropskih krogih. Celo med elitno družbo v našem avtopulmanu je bilo med vožnjo po mikrofonu »poluradno« pripovedovanje medjugorskih dogodkov bolj plod fantazije kot stvarnosti, pa

vpričo sopotnika, ki slučajno pozna stvar nekoliko bolj kot enkratni italijanski romarji. (Pa to je sploh tista neprijetna lastnost Italijanov, kadarkoli modrujejo o slovanskem svetu. Zamolčim, kakšno patološko vprašanje mi je bilo zastavljeno od visoko kvalificirane osebe med kosilom o aspiracijah hercegovskega ljudstva). Res pa je, da je skupina Slovencev v dveh avtobusih zadela na neke sitnosti v bližnji Čapljini in so si morali pomagati do Medjugorja z »avtostopom«. Za povratek v čapljanski hotel so se vljudno obrnili celo do našega italijanskega vozila. Kdo bi jim ne ustregel? Žal šofer in moja malenkost nisva mogla odločati, pa je tudi dvomljivo, ali bi bilo dovoljeno tujemu vozilu sprejemati popotnike, čeprav smo imeli precej prostora. Toda druga skupina slovenskih romarjev je pikro obsodila nepredvidnost in predrznost v religioznem »ekshibicionizmu«, ki je blokiral kolesa ljubljanskima voziloma na romarski poti.

Dejansko lahko obiskuješ Medjugorje, kolikor hočeš. Nihče te ne bo oviral, le da se vedeš po zgledu medjugorske »Gòspe«, ki nikomur ne

Ideologija namesto zgodovine?

■ nadaljevanje s 3. strani

»Prepričanje, da fevdalci kot izkoriščevalci degenerirajo, trpeče ljudstvo pa ostane, velja za srednji in sedanji vek — torej za vse čase.« (Ali pa?)

Nečvomo pa je nerazčiščeno vprašanje slovenske zgodovine globjega pomena. Mnogi narodi si na ponarejeni slavni zgodovini gradijo svojo narodno zavest. In ta zgodovina, kakor npr. nemška, je pisana z »znanstvenimi« argumenti. Pri Slovencih naj bi si s prepričanjem o hlapčevski preteklosti očitno krepili revolucionarno zavest. To je bil, kot kaže, tudi namen Cankarja in njegove dobe, vendar ne gre za znanstvenost, temveč za ideologijo.

Vztrajanje na hlapčevski podobi slovenstva ob vztrajnem preziranju vseh okoliščin, ki kažejo na nekaj povsem drugega, potrjuje, da je za vsem ideologija, ki ji ni v prvi vrsti za odkrivanje same resničnosti, pač pa za ohranjanje ideoloških ciljev v javnosti. Množica šolnikov in piscev zatem ponavlja trditve, ki ne vzdržijo resne kritike. Ko so ponavljene že večkrat, zado-bijo značaj resničnosti. Ponavljalci se potem čutijo krite, kritiki pa kot nekake zelence, ki motijo gladko vpeljano tvarina. Takšen pojav oz. usedline označuje sodobna metodološka veda kot stereotipe. Kdor jih načne, izpade kot nekakšen motilni dejavnik, celo če je sam strokovnjak, kakor kaže primer zagrebške zgodovinarke.

Trditve o hlapčevski zgodovini je pred prvo vojno skovalo avstronemško in nemško zgodovinsko. Vsaj deloma so jih ponavljali tudi takratni slovenski pisci npr. Fr. Kos. Huje je bilo na področju jezikoslovja. Univ. prof. Franc Miklošič je iskal slovanske prvine v albanščini, grščini, romunščini, madžarščini in še kje, ni pa jih v nemščini. Če bi jih, ker so namreč tudi v tem jeziku, si na nemškonacionalnem Dunaju ne bi ustvaril kariere, kakršno si je. Podobno si je prof. Jan Peisker, zgodovinar na univerzi v Gradcu, ustvaril kariero s sistematičnim utemeljevanjem suženjstva Slovencev v zgodovini. To je odgovarjalo nemškonacionalnim namenom. Slovenci naj bi zapadli v občutek manjvednosti, češ da smo bili vedno le hlapci. Iz tega naj bi se rešili s ponemčenjem. S tem pa bi se uresničili nemškonacionalni cilji — nemški most od Severnega morja do Jadrana.

Po prvi svetovni vojni se je spremenilo le toliko, da je suženjstvo Slovencev ustrezalo namenom centralistične vlade SHS, ki je stremela

za pojugslovanjenjem. Uradno so bili Slovenci že razglašeni samo za pleme jugoslovanskega naroda. Jezikovno pa naj bi se čim hitreje spojili. Pisci oz. zgodovinarji, ki so pisali v tem duhu, so bili nagrajeni s kariero, npr. Ljudomil Hauptmann z monstroznimi trditvami, posnetimi po Peiskerjevih spisih.

Zgodovinskeje naj bi po svoje pripomoglo k temu, da bi se slovenska javnost ne zavedela razočaranja nad stanjem v SHS po prvi vojni, ko slovenski narod ni bil uresničil svojih ciljev po narodni samoupravi, zvezni ureditvi države in izrazu lastne narodne identitete. Bil je celo izpostavljen hudemu pritisku v cilju pojugslovanjenja. Za to smer se je takoj ogrela manjšinska liberalna stranka na Slovenskem, tako da si je s podpiranjem namenov centralističnega režima zagotovila položaje za svoje pripadnike. V javnosti naj bi se z zgodovinskimi »argumenti« uveljavilo prepričanje, da smo Slovenci premajhni za ohranitev lastne identitete. Zato je res, da nismo uresničili po prvi vojni zastavljenih ciljev, tisočletnega nemškega jarma pa smo bili vendarle rešeni.

Mišljenje, da je neurejeno stanje še vedno boljše od najslabšega, je prepojilo pamet slovenskega izobraženstva, zatem pa tudi javnosti. Pri zahtevanju po boljšem terja tudi miselni napor, vsakdanje prizadevanje. Puščanje stvari, kakršne so, pa nič. Daje celo prednosti, saj je bila tistim, ki se niso zoperstavili zakulisnim ciljem režima, zagotovljena poklicna kariera in lagodno življenje. Nastal je ideološki model, s katerim si je izobraženec zagotovil poklicno oz. socialno varnost, celo kariero, kolikor bolj se je zanj ogreval. Zunaj njega je tvegati životarjenje. Model, ki je bil razglašen za znanost, zunaj njega pa naj bi bilo vse neznanstveno. Model, ki se je obdržal do danes in hromi kritično razpravljanje o slovenski zgodovini, kakor je že okostnel, naiven in čitalniški.

Ena bistvenih trditvev iz tega modela je trditev, da so plemiči na Slovenskem govorili samo nemško. Saj so bili vendar tuji! Slovstveni zgodovinar Fr. Kidrič je celo pribil, da se vsled tega ne more najti kaka plemiška listina v slovenskem jeziku.

Zaradi takšne trditve teh listin tudi nihče ni iskal. Toda zgodilo se je, da so pred leti našli čez dvajset plemiških pisem v slovenskem jeziku v palači Marenzi v Trstu, iz let 1680-90 pri-

bližno. V Ljubljani so domnevali, da so lahko ponarejena. Dalje, pisec prvega italijansko-slovenskega slovarja, Alasia da Sommaripa, se je naučil slovensko od grofovega sina v Devinu. Ta pa po današnjih trditvah zgodovinarjev ne bi smel znati slovensko. Prav tako ne goriška škofa Attems in Edling v drugi polovici 18. stol., ki sta imela slovenske misijone po deželi, izhajala pa iz vrst visokega plemstva.

Ustoličevanje v slovenskem jeziku na Koroškem prikazuje kot zanimivo folkloro, s katero naj bi se vladar prikupil ljudstvu. Zamolčijo njegov izuršno-pravni značaj. Končalo pa naj bi se tako ali tako že 1414. Zamolčijo pa njegovo nadaljevanje v Poklanjanju, zaprisege koroških deželnih stanov novemu vladarju do leta 1728, spet samo v slovenščini.

Po drugi strani pa dajejo jeziku takšen pomen, da že za 10. stol. pišejo o narodni jezikovni meji — in to v današnjem političnem pomenu jezika. Ko pa v srednjem veku jezik ni bil politični pojem. Karantance so se čutili vsi, pa najsi so govorili slovensko, nemško ali latinsko. Isto stanje najdemo tudi na Češkem, Ogrskem itd.

Karantanija naj bi po uporju leta 819, ko se je pridružila slavonskemu knezu Ljudevitu, izgubila svojo »notranjo« samostojnost in postala frankovska grofija. Dejstvo pa je, da je bilo s preosnovo leta 828 vse cesarstvo razdeljeno na grofije. Tudi (Velika) Karantanija da se ni obdržala, temveč so njene krajine postajale vojvodine. Toda tudi druge zgodovinske vojvodine se niso obdržale. Ruzkosane so bile tudi Bavarska, Svabska, Saška.

Karantansko plemstvo se je z ženitvami in dedovanji povezovalo z drugim plemstvom v cesarstvu. Tako se je godilo po vsej Evropi. Fevdalne družine od zunaj so bile toliko časa »tuje«, dokler niso bile sprejete v deželne stanove. To je bilo državlanstvo za srednji vek. S tem so postale domače. Povsod po Evropi razumejo zgodovinskeje pravilno to stanje, le pri nas pišejo o tujem, pravzaprav o nemškem jarmu. Javnost naj bi si pa mislila: samo da smo po tisoč letih končno rešeni nemškega jarma. (Potem naj bo kakorkoli?)

Med značilna zamolčavanja dejstev srednjeveške zgodovine Slovencev, ki kažejo na popolnoma nasproten položaj, kakor ga prikazujejo, spada tudi vloga kralja in cesarja Arnulfa Koroškega.

(Se nadaljuje)

Jožko Šavli

kali vode, ko se zaradi ljubega miru umakne s pobočja Crnice in se prikazuje po zasebnih hišah, nekajkrat na zelenih traticah ali v gozdčku in se končno preseli v cerkev, pa celo v pomožno zakristijo, da ni nikomur v napotje, in v njej nadaljuje srečanja s svojimi »engelčki« (kot jih v hercegovskem slogu pogosto imenuje) ter po njih pošilja sporočila človeštvu in uslišuje prošnje, vse v svetem in sladkem miru.

Prikazanja se nadaljujejo. Vsaj v petek in soboto so se redoma udejevali, tokrat četvrtič, ker je eden od šestih bolan, drugi ali druga pa odsoten zaradi stanovskih dolžnosti.

Glavna slovesnost obletnice je bila kajpak v soboto, 25. junija. Udeležbo za petek in soboto skupaj cenim po vesti na tridesettisoč oseb. Če jih je bilo več, naj pa drugi izračunajo. Kakor ob prvi obletnici tako tudi letos ni bilo videti prida starčkov, stark, otrok, pač pa, še bolj kot lansko leto, dragi bralec, med moškimi in ženskami srednje starosti: presenetljivo množino

fantov, pravim mladih resnih fantov — poleg deklet. Do kakih osemdeset, tudi sto metrov daleč od pročelja cerkve je bil prostor pokrit z množico stoječih ali po tleh sedečih, na vse ograde, zidove in drevesa prislonjenih ljudi, ki so v napeti pazljivosti poslušali pridigo in v pobožni zbranosti molili in potem kar tam okrog prejemale sveto obhajilo. Ozvočenje zunaj cerkve je brezhibno na vse angulacije.

Za parkiranje številnih vozil in za razhod tolikšne množice je prometna policija, očitno po lanskih izkušnjah, poskrbela že vnaprej, a kljub temu je bila glavna medjugorska cesta zatrpna s stoječimi vozili tja do enajste zvečer. Prost avtotaksi sem pa mogel osvojiti šele v prvih nedeljskih urah. Moja družba se je bila namreč prav iz strahu pred gnečo odpeljala v daljni hotel že ob sedmih zvečer. Istočasno kot jaz s sestro si je tudi berač, pravi berač, prosjak najel avtotaksi za dvajset kilometrov. Letošnja novost so bili berači na poti v cerkev. In zagrebški fantalini s prodajanjem nabožnih arti-

klov. Kramarija se je torej že začela. Kdo ji je dal dovoljenje? Ali morda celo potuho?

Kako mi je žal, da nisem mogel v svetlem jutru zopet potovati vsaj mimo Medjugorja, da bi bil videl, če se kaj sveti na gori Križevac, kjer so se doslej redoma po pomembnejših datumih ali praznikih prikazovale bele svetlobne figure raznih vrst — kakor v nagrado tistim, ki se po slovesnih dneh še malce pomudijo v Medjugorju! Naš knežje luksuzni avtopulman z bergamaško evidenčno tablico, tri dni vsepovsod občudovan, in s pravim fantom od fare ob volanu, je zaradi volivne nestrpnosti ubral drugo, precej nespametno cesto, ker Lombardijci, čeprav osebe iz boljše družbe in na visoki religiozni stopnji, niso blagovolili — tudi ob sokrivdi kake goriške osebe — poslužiti se in izkoristiti dragocenih »turističnih« informacij in uslužnosti, ki jih je nudil in ponujal tisti, ki je Gorican in italijanski državlan, toda — »tujerodec«.

Stanko Zerjal

(Dalje)